

Za prof. MUDr. Janem Němcem, DrSc. (11. 8. 1932 – 21. 4. 2007)

Dne 21. dubna 2007 zemřel po dlouhé těžké nemoci přední český endokrinolog, mezinárodně uznávaná autorita v problematice štítné žlázy, významný odborník v oblasti nukleární medicíny, dlouholetý přední pracovník Endokrinologického ústavu, přednosta radioizotopového oddělení Výzkumného ústavu endokrinologického a Nemocnice v Motole, později Kliniky nukleární medicíny a endokrinologie 2. lékařské fakulty UK a FN v Motole prof. MUDr. Jan Němec, DrSc.

Narodil se v Plzni (11. 8. 1932), později žil v Ostravě, kde dokončil studium na gymnáziu. Již během studia na Fakultě všeobecného lékařství UK v Praze pracoval na III. interní klinice jako volontér v hematologické laboratoři. Po promoci v roce 1957 nastoupil na interní oddělení Krajské nemocnice v Českých Budějovicích. V roce 1959 zvítězil v konkurzním řízení do Výzkumného ústavu endokrinologického (VÚE) v Praze a nastoupil na společné oddělení tohoto ústavu a Státní nemocnice v Motole (radioizotopové oddělení). Tímto zařazením byla určena další odborná životní cesta prof. Němce. Radioizotopové oddělení v Motole se stalo na základě koncepce doc. Šilinka, zakladatele a tehdejšího ředitele VÚE, průkopníkem využívání radionuklidů (v tehdejší terminologii izotopů) v medicínské diagnostice a v terapii. Ve spolupráci s dalšími odděleními VÚE postupně vypracoval základní systém diagnostiky a terapie nemocí štítné žlázy, který plně využíval nejnovějších poznatků z oborů endokrinologie a nukleární medicíny s aplikací sofistikovaných statistických metod zpracování a hodnocení. Toto radioizotopové oddělení se stalo podkladem pro vznik současné Kliniky nukleární medicíny a endokrinologie, které se plně rozvíjí v rámci 2. lékařské fakulty UK a FN v Motole.

Prof. Němec plně věnoval svůj nesmírně aktivní a plodný vědecký život tyreoidální problematice. Podařilo se mu vytvořit kolektiv erudovaných a nadšených spolupracovníků a mohl se tak věnovat široké problematice diagnostiky a terapie endokrinních chorob. Aktivita prof. Němce a jím vedeného kolektivu byly zaměřeny na využití periferních parametrů pro diagnostiku a monitorování funkčních poruch štítné žlázy. Věnoval se optimalizaci diagnostických algoritmů v tyreoidologii („krokový diagnostický systém“), jehož význam bohužel nebyl plně doceněn. Uplatnil se i v rámci pokynů Evropské společnosti pro nukleární medicínu (EANM) ve Vídni, v níž byl několik let aktivní. Záslužná je i jeho úloha při vybudování systému péče o endokrinní orbitopatie spolu s MUDr. Stanislavem Váňou, CSc. Celoživotně však byla v centru jeho zájmu tyreoidální onkologie. Na základě koncepcí doc. Šilinka vytvořil systém diagnostiky, léčby a monitoringu diferencovaného karcinomu štítné žlázy. Motolské pracoviště pod jeho vedením se stalo uznávaným centrem této problematiky nejenom v tehdejší Československé republice, ale i v řadě států tehdejší východní Evropy. Léčili se zde např. prominentní pacienti z Polska. Ani v novější době nebyl prof. Němec uzavřen vůči moderním postupům. Prověřil a do praxe zavedl význam monitorování hladiny tyreoglobulinu během léčby, využití scintigrafie různými radionuklidy kromě ¹³¹I. Zhodnotil význam řady faktorů na prognózu a přežití nemocných s karcinomem štítné žlázy. Spolu s MUDr. M. Neradilovou, CSc., zavedl systém diagnostiky léčby a monitoringu medulárního karcinomu štítné žlázy. Přitom pochopil význam moderních metod molekulární endokrinologie a genetiky a jako první je u nás ve spolupráci s oddělením molekulární endokrinologie Endokrinologického ústavu začal aplikovat v klinické praxi.

Prof. Němec byl především lékařem klinikem. Zájem pacientů byl u něho vždy v popředí. Neznamená to ovšem, že nebyl vysoce aktivní i v lékařském výzkumu. Svoje často prioritní poznatky publikoval ve více než 500 odborných statích, z toho řadu v mezinárodně uznávaných časopisech a také ve formě několika monografií. Ve spolupráci s kolegy z tehdejší Německé demokratické republiky organizoval pravidelné společné Tyreoidologické dny, na kterých docházelo k vzájemným kontaktům a výměně zkušeností s německými kolegy, kteří byli v rámci NDR podobně izolováni jako my v ČSSR. Neomezoval se však pouze na aktivity na mezinárodním poli. Rád a dobře přednášel na různých endokrinologických a dalších aktivitách u nás. Protože v 70. a 80. letech minulého století byla endokrinologie stranou zájmu (jako pozůstatek marxistické koncepce o ideově nevhodném oboru, který se neprávem snaží snižovat úlohu tehdy oficiálního a stranicky uznávaného nervizmu), věnoval se tedy se svými spolupracovníky prohlubování znalostí z oboru tyreoidologie v rámci lékařské veřejnosti. Zajistil a realizoval několik desítek přednášek v rámci Spolku lékařů v oblastech Čech a Moravy („od Šumavy do Ostravy“). Počet přednášek přesáhl 500. Jeho vědecká činnost byla ohodnocena řadou uznání, např. Cenou České endokrinologické společnosti, Státní cenou v roce 1984 a Cenou ministra zdravotnictví ČR.

Prof. Němec nikdy nebyl přítelem budování kariéry za všech okolností a všemi prostředky. Protože nebyl člen Komunistické strany, neměl cestu k získání hodností snadnou. Kandidátskou disertační práci obhájil již v roce 1964, ale na obhajobu doktorské disertační práce na téma Diagnostika a léčba karcinomu štítné žlázy čekal celých 20 let do roku 1984. Ještě obtížnější byla cesta k získání pedagogických hodností. Jeho žádost o habilitaci podložená vysoce kvalitní doktorskou habilitační prací procházela několikaletou anabazí různými stranickými sekretariáty, odbory Ministerstva zdravotnictví atd. Takže k habilitaci nakonec došlo až v roce 1991, kdy se na 2. lékařské fakultě UK stal docentem pro obor vnitřního lékařství. Na téže fakultě byl v roce 1994 jmenován profesorem pro obor nukleární medicíny. Tehdy byl již 2 roky přednostou nově zřízené Kliniky nukleární medicíny ve FN v Motole.

Přes nesmírné pracovní vytížení se nebránil činností v odborných společnostech. Dlouhá léta byl členem výborů České endokrinologické společnosti a České společnosti nukleární medicíny, členem ETA (European Thyroid Association). Aktivně pracoval jako člen vědecké rady IGA, byl předsedou Komise pro obhajoby doktorských prací pro nukleární medicínu a předsedou zkušební komise IPVZ (dříve ILF) pro obor endokrinologie.

Přes obdivuhodnou aktivitu a nesmírné pracovní vytížení byl prof. Němec vždy vzorným manželem a otcem a dědečkem, péče o rodinu nebyla pro něho povinností, ale šlo vždy o potěšení z toho, že může svým blízkým být užitečný. Miloval vážnou hudbu, zejména barokní a klasickou. K jeho drobným radostem patřila filatelie a my, jeho spolupracovníci, jsme věděli, jak ho potěší exotická známka, kterou jsme odlepili z obdržené separátky (posílání separátek bylo v době před internetem běžnou záležitostí a nebyly tehdy označovány razítky, ale frankovány známkami). Prof. Němec byl vynalézavým kuchařem, měl vypracovaný systém nákupu, zpracování a skladování nejrůznějších pochoutek, kterými obšťastňoval svoji rodinu. Byl dobrým společníkem, znalcem a obdivovatelem kvalitní whisky a po různých odborných akcích si rád poseděl a popovídal nejenom o odborných problémech, ale i o slastech a strastech běžného života, někdy i s citacemi básní, jichž dosti znal a rád v užším kruhu přátel recitoval.

Nelze bohužel plně vystihnout bohatý a plodný život prof. Němce v krátkém ohlédnutí. Byl to nesmírně schopný a cílevědomý člověk, který založil a do života uvedl několik medicínských aktivit zásadního významu. Byl to náročný, ale spravedlivý šéf, dobrý učitel, který se rád nezištně a s plnou vervou dělil o své zkušenosti a znalosti se všemi v okolí. Pro nejblížší spolupracovníky – ke kterým mám tu odvalu se hlásit – byl dobrým a chápajícím kamarádem. Profesor Němec nevěřil na budování „pomníků kovů trvalejších“. Za svůj život mnohokrát viděl, jak se tyto pomníky nadšeně budují a s jásotem likvidují. Zanechal však po sobě bohaté a významné dílo, které sloužilo a slouží pacientům i spolupracovníkům. Je na jeho následnících, aby nezapomněli a dále je rozvíjeli.

Čest jeho památce!

prof. MUDr. Václav Zamrazil, DrSc.

www.endo.cz

e-mail: vzamrazil@endo.cz

Doručeno do redakce: 3. 5. 2007